

Párbeszéd

Zsíros István

A fák lassan nőnek...

— Sétál egy ember a kerek erdőben, puskával a vállán, s figyeli, hogyan nőnek a fák... A legtöbben ilyennek képzelik az erdész munkáját.

— Jól képzelik.
— Tényleg ez az erdész dolga?
— Ez is.
— És még mi?
— Gyűjti a magvakat, csemetéket nevel, vigyáz a vadállományra, az erdő tisztaságára. Sokrétű, és nagyon szép munka?

— Nosztalgia?
— Persze. Eszembe jutott a körtvélyesi erdő. Ott kezdtem az életemet.

— Mint mi?
— Melós. Csináltam mindent, fát vágtam, csemetekertben dolgoztam.

— Az embert meghatározza a gyerekkora, a szülői ház...

— Érttem mire gondolsz. Arra, hogy a szüleim inspiráltak erre a pályára. Apám altiszt volt az OTI-ban, anyám háztartásbeli.

— Sehol egy erdész?

— Sehol. Apám meghalt, utána átköltöztünk Szekszárdra. Hódmezővásárhelyre. Valahol dolgoznom kellett, valamiből élni kellett. Az erdészettel volt munka, odamentem.

— Csak ezért?

— Annyi év telt el azóta... Mondhatnám most már, hogy nem csak ezért, de nem volna igaz. Tény viszont, hogy szerencsém volt. Megszerettem az erdőt.

— Aztán?
— Szakértéségi, majd Erdőtechnikai Akadémia. A Szovjetunióban szereztem diplomát.

— Mindig ilyen szűkszavú, ha saját magáról kell beszélnie?

— Zsíros István, a Dél-alföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatója zavartan elmosolyodik:

— Nézze, ennél a vállalatnál dolgozik kétezerkétszáz ember... Miért éppen az igazgató élete a fontos? Van arra mód, hogy mindenkit megfaggasson az újságíró: hogy él, mit gondolsz, mit szeretnél?

— Nincs.

— Na, látja, ez a lényeg. Én ebben a székben ülök, a többiek másokban. Engem kérdez, de a többiek nevében is kell beszélnem, mert gondjaink is, eredményeink is vannak.

— Hány embert ismer személyesen a gazdaság dolgozói közül?

— Sokat. Sokat, mert végigjártam a területeket. Először előadó voltam, majd erdészvezető, később a fakitermelés irányítását vettem át, aztán osztályvezető lettem az erdőhasználati osztályon, később a termelési és kereskedelmi főosztályt vezettem. 1977. szeptember elsején nevezték ki igazgatónak.

— Sok mindent csinál, sok mindenhez ért. Ez jó is — gondolom — meg rossz is...

— Nem értem!

— Akkor kifejttem. Arra gondolok, hogy az az igazgató, aki specialista is, néha több feladattal vállal, mint amennyi optimális. Ezt a területhez, tehát magához, maga dönt a munkatársai helyett is.

— Lehetséges, hogy van ilyen. Rám nem jellemző. Bár az elején néha beleestem ebbe a hibába. Az igazgatónak nem a kis részletekkel kell foglalkoznia... Persze nem árt, ha eligazodik azok között is. Annyi tény: ha van időm, végigjáróm az osztályokat mindennap... Megpróbálunk közösen gondolkodni.

— Idő...

— Érttem, mire céloz. A gazdaságnak tíz egysége van, a terület óriási... Azért igyekszem mindenhol eljutni.

— Mennyit autózik havonta?
— Háromezer kilométert, néha négyet is.

— Nem fárad el?

— A gazdaság termelési értéke 650 millió forint. Nem szabad egy percre sem lazítani. Különösen a feldolgozásra kell figyelni. Ez adja a termelés nyolcvan százalékát. A termékek: furnér, bútortábla, enyvezett lemez, rakodólap, láda.

— Miből állítják elő mindezt?

— Erdőinkből évente kilencven ezer köbméter vastag fát kerti ki, tízezer köbméter fát máshol termelünk, és importálunk is.

— Magyarország szegény fában... Az Alföld különösen az!

— Ritka az az erdész, aki életében — hogy képletesen mondjam — megéri a vetést és az aratást is. Egy fenyőerdő ötvenhatvan év alatt érik be, az akácnak is kell harminc, harmincöt év. Ez két dolgot ír elő nekünk: a türelmet és az elvet.

— Az erdőt nem lehet zsarolni. Tíz éves terveink vannak a kitermelésre, csak annyit szabad kivágni, amennyi pótlódik.

— Ezek szerint?

— Azzal tudunk gazdálkodni, amit elődeink telepítettek.

— A következő generáció?

— Ugyanígy. Rájuk nekünk kell gondolkodni!

— A gazdaság termelési értékének negyötödét a fafeldolgozás adja.

— És nem korszerű üzemekben?

— Az elmaradás?

— Több mint egy emberöltőnyi.

— Mit lehet tenni?

— Gondolkodni kell. Szerintem ez a legfontosabb. Azért mondom, mert egy sor dolgot nem értek. Nem értem például azt, hogy a fakitermelésben miért használunk nyugati fűrészgépeket, holott a szovjet gépek sokkal jobbak. Egy nyugati gép ára 10 ezer forint, de alkatrészekből összeállítva ez az összeg három és félszeresére nő.

— És?

— Egy idő múlva kopik a gép, alkatrészeket kell vásárolnunk!

— Ki a hibás?

— Ezt én nem tudom, én csak az adatokat olvasom össze. A Szovjetunió kitermel egy évben ötszázmillió köbméter fát, mi hétélmilliót... Miért nem vesszük át a jó technológiát? Tudom, hogy nálunk nem ilyen egyszerű a helyzet, elődeink szinte kitermelhetetlen erdőket is ültettek, amelyekben ma is kénytelenek vagyunk a lövontást igénybe venni, mert gépeiket lehetetlen a szállítás, de mégis bökös a kisördög... Miért vannak drága nyugati gépeink?

— A gazdaságban meg kell teremteni az egyensúly feltételeit. Mit tehet ezért a DEFAG igazgatója?

Zsíros István feláll, odalép az íróasztalához, az egyik fiókból előhálássza az Erdőgazdaság és Fa'par legújabb számát.

— Olvassa!

Olvasom.

„A faforgács- és farostlemez-gyártást indokolt a belföldi szükségletek mértékéig fejleszteni. A farostlemez-gyártást — a felületkezelés bővítése mellett — színter kell tartani. A fenyőhegyesítés és az importmegtakarítás érdekében célszerű egy körülbelül 17 ezer köbméter kapacitású faforgácsláda-gyárat létesíteni. A fejlesztést elsősorban a meglévő üzemek bővítéseként Nyugat-Magyarországon, illetve — az enyvezett lemez és bútortábla esetében — Dél-Magyarországon célszerű megvalósítani.”

— Ezek után?

— Budapestről egy üzemnek ki kell települnie. Ennek a termelését nekünk kell pótolni. Ez meg növekedést nem jelent, de

jelent azt, hogy nem növeljük az importot. Ez fontos. A többi gondolatunk is e körül jár: importpótlás — ez a legfőbb feladatunk!

— Mi módon?

— Sokféle alkalmazása lehet a nálunk termő nyárfának. Van lehetőség a technológia fejlesztésében is. Erre a konténerprogramot mondom. Elő lehet állítani konténert lemezről is...

— Megéri?

— Csak ez éri meg!

— És a hagyományos termékek?

— Én a hazai anyagok pártján állok.

— Ez mit jelent?

— Sok fánk furnérlemeznének szép a rajzolata. Szerintem a körise a legszebb, s miután a bútortábla a természetes anyagok reneszánszát éli, ki kellene, és jobban ki kellene aknázni hazai lehetőségeinket...

— Milyen tartalmak vannak még az iparágban?

— Szellemiek elsősorban.

— Mire gondol?

— A sok évtizedes technológiákat meg kell újítani, példát is tudok mondani, Tisza-parti üzemünkben most szervezzük át a gyártási folyamatot, optimális viszonyokra törekszünk.

— Türelmes?

— Annak kell lennem, erre tanított az erdő. Ma abból élünk, amit elődeink telepítettek, s mi már az unokáknak dolgozunk.

— Mit tervez?

— Jövőt a jelenben.

— Magánemberként?

— Már mondtam: kétezerkétszáz ember dolgozik itt; az én jövőm, a gazdaság jövője — az ő jövőjük.

— Biztos jövő?

— Mint az erdő, olyan. Ahogy az elején mondtam: figyelni kell, hogyan nőnek a fák, mert a fák felnőnek. Ez a rend.

PETRI FERENC

Baranyi Ferenc

Utószó egy szerelemhez

Nincs mit mondanom, nincs mit mondanod, ami régen megszokadt, azt nem folytathatod, szemed jégvirág borítja — már beléd nem láthatok.

Nincs mit mondanod, nincs mit mondanom, párosan viselt magányunk dupla súlya nyom, szíved hangtalan parancsát többé meg nem hallhatom.

En már többé nem kereslek: rád'álál'nom nem öröm. Te is engem csak — kerestél. De én azt is közöröm. Mért, hogy a szerelem mindig megázza a közönyt?

Válni kell. Kolonc ko'oncot nem visel, önvéde'emből hagylak el, s fel nem cseréllek senkivel.

Válni kell. En nem hiszek — te nem hiszel, a szív nem nézi, mit cipel, csak éppen már nem bírja el.

Benke László

Világot

Mit az idő romba döntött emlékezeitem felépíti. Hadd legyek a jóra képes, nagyapám háza, fehéredj ki!

Világot a sötétségbe falaiddal gyűjtsál, lobbants! Ne engedd, hogy tévelyegve hadonásszam: jóság! hol vagy?

Magamat kell lehallgatni? Homlokomban nyílj ki ablak! Gyorsan, mert a lámpát oltják szívemben az ének hallgat.

Nézni kell az öregekre, és a fáradt patakokra. Kívül-belül óhajtozom nagyapám a zsoltárookra.

Haza vezetsz? Mondsz mesét? Visszanyerni volt-erőnket Kis szobában melyiket? Szép meséjét Fanyűvőnek?

Kálnoky László

Sötétedés

Mielőtt elsüllyedne a talajban, a fényt újra fölemelkedni látod, érzéketlen kolosszusokat vadoló hajszálvékony tiltakozásul.

Míg szaporazzák táncukat a percek, átjár a veszély madárvihogása. Egy farakás őrornyából figyelsz az agyafúrt hurkot vető utakra.

Kit rémalaknak hittél messziről, a te másod jön talpig feketében, álmagon halad melletted el, mint aki meg se lát.

Heller Ödön modelljei

Száz éve, 1878. november 21-én született Heller Ödön (1878—1921), a szegedi festészet kimagasló alakja.

Juhász Gyula a betiltott Dél-magyarország utódában, a Szeged című napilap 1921. július 17-i számában cikket írt a fehér-tisztek által meggyilkolt Heller Ödönről. A költő nekrológja szerint a szegedi piktor népszerű volt Tápén, sőt, a lakosság úgy tekintette, mint benszülőttel.

Heller tápai modelljei közül eddig is ismertük Török Vicát (1896—1974), vagy ahogy a faluban nevezték, Török Viktust. A tápaiak a minap bezárt Heller-emlékkiállítás sok képén fölismerték Viktus nénit. Az egykori híres modell látható a katalógusban 14. sorszámon szereplő Levéltárolás című képen, ő a Gereblyező nő (16. sz.), ráismer-

tek a Munkába (29. sz.), a Vica kapál (19. sz.) és a Vicaék a töltesen (40. sz.) című képen, és róla mintázta a festő a Parasztmadonna (18. sz.) főalakját.

Bodóné Török Vica kapcsán biztosra vette a kutatás, hogy a Juhász által említett Török bácsi nem lehet más, mint az ismert modell édesapja. A kiállítás tápai látogatói a Hazatérők (11. sz.) alakjaiban megismerték a zsákok cipelő Török bácsit és két lányát.

Sok tápai — elsősorban Molnár Imréné tanárnő — segített a többi eddig nem ismert modell azonosításában. Így derült fény Rozit személyére is. Most már tudjuk, hogy a költő Török Viktus testvérét, Török Rozit említette cikkében. Ő látható a Krumplivivő (15. sz.) és a Vica a kertben — tehát téves címfőlírás! — képen (27. sz.) is.

A Tápai lányok (8. sz.) pole-názó csoportjából hét évtized múltán is fölismerték Terhes Andrásné Molnár Rozáliát, Terhes Józsefné Kónya Máriát és Lele Józsefné Sós Tecát. A Tisza-parton című képen (28. sz.) közepén Dávidné Szarka Orszo ül. A Vicaék a töltesen alakjai között látható Ács Györgyné Culyás Mária, a későbbi ismert népitáncos. A Cigánylány (38. sz.) egykori modellje Jankóné Kati néni volt.

Tartozunk az igazságnak azzal, hogy nem mindig volt egységes a tápaiak véleménye. Cikkünkben az adatforrások többsége által fölismert és megnevezett személyeket említettük.

Ez a tápai kiállítás is — akár csak az 1973-as Nyilasy-tárlat — nagy sikerrel zárult. A szerény emlékkönyvben még külföldi látogató nevére is bukkantunk. A kiállítást megtekintette Radnóti Miklósné, akinek férje rokonságban volt Heller Ödönrel. Az elismert bejegyzések közül az 6 sorait idézzük:

„Hálás köszönet a szép kiállításért. Jó lenne Budapesten megismételni.
5. XI. 78.

Radnóti Miklósné

Valóban, jó lenne. Akár Szegeden is...

APRÓ FERENC